

Misjonale konfirmasjon i nordisk-baltisk kontekst. Ungdomsteologi som misjonsteologi

BÅRD EIRIK HALLESBY NORHEIM

Det er eitt særtrekk ved den kyrkjelege og ungdomskulturelle situasjonen i dei nordiske landa som naturleg nok ikkje har vorte vigd særskilt merksemd frå ungdomsteologien internasjonalt: *Konfirmasjonen og konfirmasjonstida*. Eg vil i denne artikkelen forsøka å argumentera for at det kan vera fruktbart å utfordra og komplementera ein ungdomsteologisk¹ tilnærming til konfirmasjon og kyrkjeleg ungdomsarbeid med eit misjonsteologisk og misjonalt perspektiv. Det vil eg gjera gjennom å gje nokre kontekstuelle døme frå nordisk-baltisk kontekst på konfirmasjonen sitt misjonale potensial. Utifrå dette vil eg søka å gjennomføra ei meir prinsipiell drøfting av bruken av misjonsteologi i ungdomsteologi.

Konfirmasjon i Norden

Innanfor alle dei lutherske nordiske folkekyrkjene har ein (hatt) ein sterk tradisjon knytt til konfirmasjonen og konfirmasjonstida. I Finland (og i stor grad også på Island) er konfirmasjonen fram-

leis meir eller mindre ein del av ungdomskulturen - over 90% av ungdomskulla i Finland let seg konfirmera i den evangelisk-lutherske kyrkja. I både Noreg og Danmark er deltakinga svakt, men jamnt synkande. I 2003 konfirmerte 67,5 % av alle 14-åringar i Noreg seg i Den norske kyrkja, mot 93,0 % i 1960 og 81,4 % i 1990. Noko av denne synkande prosenten kan truleg forklarast med tilsvarende jamnt lågare barnedåpstal og endringar i norske ungdommar si religiøs-etniske bakgrunn. Men dersom ein ser på situasjonen i Svenska Kyrkan er biletet meir dramatisk: I 2003 valde 37,9 % av alle femtenåringar i Sverige å konfirmera seg mot 80,7 % i 1970 og 63,4 % i 1990.

Konfirmasjon i Estland

På 1930-talet dreiv Den estisk-evangelisk lutherske kyrkja (EELK) eit spennande og velutvikla konfirmantarbeid, m.a. med ei utbreidd satsing på konfirmantleirar. Deltakingsprosenten var også etter måten høg. I stor grad kan ein seia at konfirmasjonen og konfirmasjonstida var ein del av ungdomskulturen i det frie Estland. EELK hadde ei rolle som fri luthersk folkekyrkje som på mange felter og måtar var svært lik rolla dei lutherske folkekyrkjene hadde og har i dei nordiske landa.

Talet på ungdommar som deltok i konfirmasjonsundervisninga gjekk ikkje merkbart ned dei første åra med sovjetstyre. Det var først då styresmaktene innsåg konfirmasjonen og konfirmasjonstida si strategiske betydning, at dette endra seg dramatisk. Etter mønster frå tidlegare Aust-Tyskland (DDR), som ved sida av Estland var den einaste staten innanfor tidlegare austblokken som hadde ei luthersk majoritetskyrkje, innførte ein i 1957 obligatoriske "sommardagar for ungdom"² parallelt med kyrkjas konfirmantleirar som ein alternativ ungdomsritus. I første omgang vart ikkje konfirmasjonen heilt forbudt, men etterkvart vart det innført straffetiltak mot dei som valde å konfirmera seg eller ikkje møtte opp på dei kommunistiske sommardagane. Dei vart t.d. hindra tilgang på høgare utdanning eller sendt til ekstra hard militærtjeneste i Sibir.

Denne strategien viste seg å vera særers vellukka. Konfirmasjonstala sank dramatisk det neste tiåret og "stabiliserte" seg dei neste tre tiåra på mellom 500 og 1000 konfirmantar i året. Kyrkja fekk vanskelegare arbeidsvilkår på alle måtar. I same perioden

vart det også til samanlikning utdanna 13 "ateistiske lektorar" for kvar prest. I perioden 1989-1991 steig for ein periode konfirmasjonstala dramatisk til over 11 000 konfirmantar kvart år. Dei seinare åra har konfirmasjonstala vore jamnt rundt 3000 i året.³

Det er også viktig å understreka at det konfirmasjonstilbodet som kyrkja sat att med etter 50 år med sovjetisk styre ikkje hadde rom for den same ambisiøse pedagogiske forståinga som prega konfirmasjonen og konfirmasjonstida på 30-talet. Konfirmasjonsundervisninga på byrjinga av 90-talet fann ofte stad som ein 1-2 månaders førelingssserie, som dessverre i liten grad greidde å inkorporera konfirmantar i kyrkja og kyrkjelyden sitt liv. Dei fleste konfirmantane var heller ikkje ungdommar, men vaksne som ville "ta igjen for det tapte" eller etter kvart også par som ville viga seg i kyrkja. Etter vel to generasjonar med sovjetstyre tolkar kyrkja det difor slik at konfirmasjonen si rolle som tradisjon og overgangsrite blant ungdommar er brutt. Konfirmasjon er definitivt ikkje ein del av ungdomskulturen i Estland. Dette fører igjen til at kyrkja har få eller ingen naturlege møtepunkt med ungdom.

Felles forståing av konteksten og oppdraget?

Det interessante i denne situasjonen er at dei som utdanner nye kyrkjelege medarbeidarar ved EELKs teologiske institutt i Tallinn, har vorte tvungne til å sjå på seg sjølv som ein institusjon som utdannar misjonærar til ei kyrkje i ein misjonssituasjon - det vera seg prestar, diakonar, kyrkjelydsarbeidarar, ungdomsarbeidarar, kantorar eller kateketar.

Dette påverkar naturleg nok også synet på konfirmasjonen. Etter initiativ frå kyrkja sin barne- og ungdomsorganisasjon (tidlegare kyrkja sitt ungdomssenter) har det vorte jobba aktivt med å utvikla kyrkja sitt konfirmasjonstilbod dei siste åra. Dette har ein gjort både gjennom kontekstuell analyse av den estiske kyrkja sin situasjon og gjennom historisk og teologisk analyse av konfirmasjonen si rolle og muligheit som ungdomskatekumenat. Konklusjonane er ganske klare:

1. Vi er i ein misjonssituasjon som kyrkje.
2. Vi treng ein (ungdoms-)konfirmasjon som tek ungdom og deira kultur på alvor.
3. Og kanskje aller viktigast: Konfirmasjonstida skal vera eit

møte med eit fellesskap som kan gjeva berande trus- og kyrkjelydserfaringar. Difor treng vi å utvikla ei ny forståing av konfirmasjonstid og konfirmasjonsundervisning og ei ny forståing av korleis og kvar vi inviterer til konfirmasjon.

I desse konklusjonane ligg etter mitt syn spirane til ei misjonal konfirmasjonsforståing, og i tråd med dette forstår EELK satsinga på ungdomskonfirmasjon og leiarutvikling i tilknytning til konfirmasjon som den viktigaste delen av kyrkja sitt ungdomsarbeid.

I konfirmantplanen for Den norske Kyrkja frå 1998 formulerast det overordna målet for konfirmanttida slik: "Formålet med konfirmasjonstiden er å vekke og styrke troens liv som gis i dåpen for at de unge kan leve i menighetens fellesskap og vokse som Jesu Kristi disipler".⁵ Den same planen utfyller dette føremålet i høve til tidlegare planar med å innføra noko planen kallar "disippelpedagogikk" (kap. 3 i planen):

I evangelietekstene formidles mange inntrykk av hvordan disippelflokken fungerte som fellesskap. De fikk erfare tilhørighet og omsorg i et spennende læringsmiljø...(...) Der fikk de erfare at det de hadde hørt, var sant...(...) Beretningen om hvordan Peter, på tross av sviket, likevel holder fast og får en ny start hjelper oss til å forstå disippelflokken som læringsfellesskap, og hva det innebærer å være en disippel.⁶

Dette disippelføremålet, denne disippelpedagogikken og forståinga av konfirmasjonsfellesskapet vert kvalifisert teologisk i oppsummeringa av det teologiske kapitelet (kap. 2): "Jesus har knyttet løfter om sitt *nærvær* til dem som lever i fellesskapet som hans disipler, som samles om Ordet og sakramentene, lovprisningen og bønner."⁷ Som vi ser, er dei bibelske referansane det visast til i første rekkje dåpsbefalinga og misjonsbefalinga (Matt 28,16-20) og skildringa av dei første kristne i Apg 2,42ff. Etter mitt syn inneber dette perspektivet på konfirmasjonstida ei missiologisk-ekkesiologisk skjerping av forståinga av konfirmasjonen og konfirmasjonstida: I det konfirmasjonstida knyttest så tydeleg til det å vera ein disippel, til det å leva i Jesus Kristi nærvær, opnar ein etter mitt syn (sjå under) også opp for ei misjonal forståing av kyrkja og disippelfellesskapet/konfirmantfellesskapet - som eit fellesskap sendt til verda.⁸

Avery Dulles har i si bok, *Models of the Church*, eit interessant perspektiv på disippelfellesskapet. I den nyaste utgåva av boka si har han lagt til ein kyrkjemodell - "*community of disciples*". Han skriv om denne modellen si styrke :

The discipleship model motivates the members of the Church to imitate Jesus in their personal lives. It also makes them feel at home in a Church that must always find its way in a rapidly changing and fluid situation, a pilgrim church still distant from its goal.⁹

Han hevdar at denne disippel-modellen var dominerande så lenge kyrkja var ein forfulgt minoritet, men frå og med Konstantin kom modellen i ei krise. Frå eit missiologisk og idèhistorisk perspektiv finn eg det svært interessant at det er denne modellen Den norske Kyrkja trekk fram (att) i dialog med ein postmoderne kultur-situasjon i utforminga av ein ny konfirmantplan.

Den norske Kyrkja og kyrkja i Estland har ei felles interesse for konteksten i arbeidet med konfirmasjonen og konfirmasjonstida,¹⁰ og i overraskande stor grad ser dei også ut til å ha ei felles forståing av konteksten og konfirmasjonsoppdraget, om enn kyrkja i Estland er meir eksplisitt på å vedgå at ein som kyrkje er i ein misjonssituasjon.

Ungdomsteologi og misjonsteologi:

Felles interesse for konteksten

Det mest openberre fellestrekket ved ungdomsteologien og misjonsteologien er nettopp den felles interessen for konteksten si betydning for teologien og praksisane teologien arbeider med. Dette kjem rett nok noko ulikt til uttrykk i USA, England og Sør-Afrika som så langt synest å vera dei mest innflyttingsrike sentra i arbeidet med ungdomsteologi eller *Youth Ministry*. Medan ungdomsteologien i USA etter mitt syn ofte har ei meir kulturalanalytisk tilnærming, så er ungdomsteologien i Sør-Afrika meir prega av "klassisk" kontekstuell teologi.¹¹ Ungdomsteologien i England er så langt den delen av ungdomsteologien som mest aktivt har teke i bruk misjonsteologiske motiv og arbeidsmåtar.

Pete Ward málber eit kritisk og misjonsteologisk perspektiv på kyrkja sitt ungdomsarbeid i boka *God at the mall* (1997/1999), der

han hevdar at kyrkja og hennar ungdomsarbeid i alt for stor grad har vore drive av ein sentripetal "kom til oss"-haldning. Ward sitt alternativ er eit inkarnatorisk¹² og relasjonelt ungdomsarbeid. Ward utviklar dette perspektivet vidare i boka *Liquid Church* (2002), der han tek utgangspunkt i sosiologen Zygmunt Bauman si forståing av postmoderniteten som *liquid modernity* ("flytande modernitet"). Ward meiner at kyrkja og teologien ikkje tek den postmoderne popkulturen og forbrukarsamfunnet, og med det ungdomskulturen, på alvor som positiv mulighet.¹³ Han gjer difor eit forsøk på å utvikla ein ekklesiologi, evt. missiologi, som forstår kyrkja og hennar ungdomsfellesskap mindre statisk. Han teiknar ein visjon av kyrkja som fellesskap knytt til den bibelske termen "i Kristus" og konsumsamfunnets nettverks-"struktur".

Det er dette meir flytande og meir fleksible nettverket som er *liquid church*. Han grunnfestar denne kyrkjevisjonen i ein sentral trinitarisk term, *perichoresis* - som er eit uttrykk for det gjennomstrøymande relasjonelle tilhøvet mellom Faderen, Sonen og Heilaganden, der dei tre personane gjensidig deltek i kvarandres fellesskap. Han forstår vidare dette som eit bilete på Guds deltaking i verda - eller Guds misjon i verda om ein vil ; i *liquid church*-terminologien, Guds "flow " i verda. Difor seier han: "Liquid church is not a program or a mission project; it is a community rooted in the fellowship of the Holy Trinity".¹⁵

Etter mitt syn har Wards misjonsteologiske innspel til ungdomsteologien spennande ansatsar, men frå eit nordisk og luthersk perspektiv vert det etter mitt syn vel mykje prega av barthiansk teologi¹⁶ og lågkyrkjeleg anglikansk kyrkje-pessimisme. I tillegg meiner eg at denne modellen har eit diakonalt underskot som også merkast i konfirmantfellesskapet: Ei *liquid church*, slik Ward teiknar henne, står i fare for å bli ei kyrkje for dei som er i stand til å manøvrera vellukka i krevjande og omskiftande strau-mar og nettverk. I møte med dette kan luthersk inkarnasjonsteologi ha noko å bidra med: Der Kristus er, der er kyrkja. Kyrkja sitt oppdrag er å vera til stades i verda, slik Kristus var det (og er det). Dette nærværet er knytt til fellesskapet og sakramentene, slik også DnKs konfirmantplan understrekar.

Ungdomskyrkjelyd?

Eit anna anglikansk døme på denne ungdomsteologiske interessa for misjonsteologien finn ein i Graham Cray (biskop i Maidstone) sitt lille hefte *Youth Congregations and the Emerging Church*. Han tek utgangspunkt i Lesslie Newbiggin-tradisjonen sitt fokus på at vi lever i ein "Post Christendom era", og han brukar m.a. utviklinga av ungdomskyrkjelyden *Soul Survivor* som eit praktisk døme på kva utfordringar kyrkja står overfor. Målet i *Soul Survivor* i Watford var å vinna unge for Kristus og sidan knytta dei til moderkyrkjelyden St. Andrew's i Chorleywood. Den siste delen av målet viste seg å vera svært vanskeleg å lukkast med. Cray tek difor til orde for ein meir fleksibel missiologisk ekklesiologi og grunngjev dette i ei trinitarisk lesing av *missio Dei*, misjon forstått som Guds misjon: Gud er i sitt vesen ein misjonerande gud, ein sendande gud. Dette er eit grunnleggjande motiv i trinitarisk teologi: Faderen sender Sonen, og Faderen og Sonen sender Anden. Difor må kyrkja også ta ei slik sentrifugal retning - som ei sending utover til (i dette tilfellet) ungdommane, ikkje berre som ei sentripetal "kom til oss"-retning.¹⁷

Cray hevdar at ei kyrkje som vil ta del i Guds mangfaldige misjon i verda også må opna opp for mangfaldet av muligheter den nye kultursituasjonen gjev for kyrkja sitt arbeid blant ungdom. Han teiknar opp ulike måtar å organisera dette på, men han ser det som viktig å skjelna mellom *ungdomskyrkjelyddar* og *ungdomskyrkjer* ("youth congregations and youth church"), der ein ungdomskyrkjelyd er ei forsamling unge som har ei eller annan form for offisiell og ordna tilknytning til kyrkja på staden - anten til det lokale soknet/prestegjeldet, til prostiet eller direkte til biskopen. Å tala om "ungdomskyrkje" er ifølgje Cray meir eksklusivt og potensielt kyrkjesplittande, då ein ikkje set seg sjølv i relasjon til resten av kyrkja på staden.

Cray sine problemstillingar er allereie høgaktuelle også i norsk kyrkjerøyndom, t.d. knytt til dei kristne organisasjonane, og særleg Normisjon, sitt forsamlingsarbeid i dei største byane. Cray sin korte gjennomgang kan vera ein nyttig vegvisar for eit slikt arbeid, men ei norsk eller nordisk vurdering av desse utfordringane og mulighetene må også ta på alvor det særmerkte ved konteksten hos oss. Og i denne konteksten spelar konfirmasjonen ei sentral rolle. Etter mitt syn må ei kyrkje eller ein organisasjons forsam-

lingsverksemd ta på alvor konfirmasjonen som strategisk misjonsmuligheit. Ein treng kanskje ikkje vera sovjetbyråkrat for å innsjå konfirmasjonen si nøkkelrolle for utviklinga av misjonalt kyrkjeleg ungdomsarbeid i ein nordisk-luthersk kontekst. I høve til Cray sitt ønskje om ein meir fleksibel ekklesiologi/missiologi byr denne konteksten både på nye muligheiter og særleine utfordringar. Positivt gjev konfirmasjonen ein unik muligheit for kyrkja til å få eit levande møte med breidda av norske ungdommar. Konfirmasjonstida (i Noreg) er enno ei gratis gåve til kyrkja - ein muligheit til å gje dei fleste norske ungdommar ei erfaring av disippelfellesskap. Samstundes er det ei utfordring korleis konfirmasjonen sin karakter også som ei tradisjonsbunden kyrkjeleg hending og rite som fører generasjonane saman, kan bli tatt vare på innanfor ein ungdomskyrkje(lyds)modell. Det ligg også eit misjonalt potensial i det intergenerasjonelle.

Ei anna utfordring knytt til utviklinga av ungdomskyrkjelydar, er kva som skjer når og dersom desse kyrkjelydane veks og utviklar seg til mega-kyrkjelyder slik det i stor grad er tilfellet for Soul Survivor i Watford. Dette problemet vart drøfta missiologisk på IASYM (International Association for the Study of Youth Ministry) sin konferanse utanfor London i januar 2005, m.a. gjennom eit føredrag halden av ein ungdomsarbeidar frå London, Nick Shepherd¹⁸. Han rapporterte frå Soul Survivor sitt "misjonstiltak" for ungdom knytt til fjorårets ungdomsfestival. "Misjonstiltaket" var ein massiv "outreach", *Soul in the city*, der tusenvis av ungdommar drog til London for å misjonera. Shepherd uttrykte forståing for at det sikkert låg ein god tanke bak, men i praksis arta det seg som invaderande misjonsturisme, der det lokale ungdomsarbeidet til slutt vart skadelidande - mest på grunn av det kortsiktige perspektivet, men også grunna det massive trykket.

Misjonalt kyrkje som svar på megakyrkje og misjonsutfordringane i postmoderniteten

Noko av det same megakyrkje problemet er, slik eg ser det, også problematisk i boka *Purpose-Driven Youth Ministry* av Doug Fields.¹⁹ Sjølv om boka har motivert utallige ungdommar og ungdomsleiarar til å delta i og leia ungdomsarbeid og har gjeve hjelp til å fokusera og arbeida målretta, er ho etter mitt syn eit mangelfullt hjelpemiddel om ein vil byggja eit kyrkjeleg ungdomsarbeid

som vil ta både ungdomsteologiske og misjonsteologiske utfordringar på alvor. For det første er boka og tenkninga heller modernistisk i si utvikling av heller detaljerte, om enn aldri så helserike, standardsystem. Dette inneber etter mitt syn ei overhengande fare for neglisjering av det kontekstuelle arbeidet som krevst tilknytta kvart ungdomsarbeid. For det andre er boka i all si målrettaheit og MBO(Management by Objectives)-preg ikkje alltid like open for det mangfaldige i Bibelen si tenkning kring andeleg og kyrkjeleg vekst og utvikling.

Det er interessant å merka seg den indre kritikken og alternative missiologien som har vorte til i dialog med og som kritikk til megakyrkjene sin misjonspraksis og misjonsteologi. Heile 90-talet har ei breitt samansett gruppe av amerikanske teologar og kyrkjeleiarar arbeida med samanhengen mellom evangelium og kultur, først som eit prosjekt kalla *The Church between Gospel and Culture*²⁰ og seinare som eit teologisk grunnarbeid knytt til *The missional church*²¹. Tilsvarende prosessar har funne stad i Noreg og i mange andre europeiske land. Den siste prosessen knytt til misjonal kyrkje har også vorte teke vidare i dei nordiske landa, m.a. gjennom ein NIME (Nordic Institute of Missionary and Ecumenical Research)-konferanse i Oslo i september 2004 og gjennom arbeidet med *Menighet i Bevegelse* (sjå www.kirken.no/misjon) og den danske nettsida www.missional-kirke.dk.

Eit hovudpoeng innanfor denne tenkninga er at visjonen om at kyrkja er misjonal ikkje handlar om å finna nye konseptar eller program for å kommunisera betre med ei verd i endring, men det handlar om å gjenoppdaga kyrkja si grunnleggjande misjonale karakter. Denne oppdagingsferda leiar også til oppbrot - frå det statiske i den konstantinske kyrkjetenkninga til ei kyrkje på vandring der dei sentrale symbola er vegen, disippelskapet, heilskap og kvardag.²² Konfirmasjon i ei misjonal kyrkje må såleis vera konfirmasjon med både retning og eit berande fellesskap som bind saman høgtid og kvardag, tradisjon og utfordringane frå nye kontekstar.

Liminalt leiarskap

Ein av dei sentrale teologane innanfor "misjonal kyrkje"-rørsla, Alan J. Roxburgh, har også utvikla ein teologi for leiarskap knytt

til termen *liminalitet*²³ som eg meiner har stor relevans for eit misjonsteologisk arbeid knytt til konfirmasjonstida som disippelfellesskap og til kyrkjeleg ungdomsarbeid generelt. Frå eit norsk perspektiv er det særskilt interessant at Paul Otto Brunstad i si doktoravhandling frå 1997 hevdar ut frå sitt materiale at nettopp Victor Turner si tolking av liminalitet knytt til overgangsriter truleg gjev den beste modellen for å tolka truserfaring og livstolkinga til ungdom.²⁴ Trusorienteringa og livstolkninga til ungdommar er grunnleggjande å forstå som ein liminalitetsprosess²⁵ - ei utvikling (med ulik vektleggjing) gjennom dei tre fasane *separasjon*, *liminalitet* og *reintegrasjon*. Liminalitetsfasen kjenneteiknast av ein midt-i-mellom-væren, der ny identitet, tolkning og tilhøyrighet ennå er i forminga. Vegleiing blant ungdommar må etter mitt syn ta på alvor dette liminalitetsperspektivet - at trustolkinga, eller erkjenninga av *nærvær/relasjon* om ein vil, er noko som vert til, noko som ikkje umiddelbart lèt seg fanga og definera, og at nærværet difor også ber i seg erfaringa av eit fravær.

Ein særleg styrke med liminalitetsperspektivet er at det tek fellesskapsperspektivet ved disippelfokuset og ungdomstida på alvor.²⁶ Dette korresponderer bra med konfirmantplanen si visjon om fellesskap i konfirmanttida og i kyrkja. Alan Roxburgh brukar Turners liminalitetsmodell til å teikna ut ein modell for kyrkjeleg fellesskap og leiarskap i ein postmoderne kultursituasjon.²⁷ Han skriv: "The liminiod²⁸ offers no return to the world as it was, but the promise of *communitas*²⁹ is the potential of rediscovering the tradition as a reservoir for transformation".³⁰ I postmoderniteten håpar Roxburgh at kyrkja kan återskapa ei communal forståing av det å vera kyrkje. Eit *communitas*. Både Roxburgh og Brunstad understrekar kor viktig Turner sin term er i liminaliteten/den liminoide fasen. *Communitas* er ifølgje Turner det intense skjebnefellesskapet som oppstår i liminalitetsfasen mellom dei som leitar etter ny identitet og erfaring av nærvær og tilhøyrighet. *Communitas* er ikkje eit ghettofellesskap³¹, men eit erfaringsfellesskap på vandring/i utvikling som gjennom si leiting etter og retning mot reintegrasjon³² ber i seg eit ibuande potensiale til nytolking og nyforedling av tradisjonen - "a potential of rediscovering the tradition as a reservoir for transformation". Utifrå dette utviklar så Roxburgh ein trefaldig leiar-/vegleiingsmodell - vegleiaren som poet, profet og pastor.

Kva kan ungdomsteologien læra av misjonsteologien?

Perspektiva frå den misjonale kyrkjetenkninga har i den seinare tid blitt brukt aktivt av leiande ungdomsteologar i USA, særleg dei unge leiarane av Emerging Church-rørsla³³. Ein av desse leiarane er forfattaren av *Postmodern Youth Ministry*, Tony Jones. Ut frå tolkinga av den aktuelle kyrkjelege konteksten - amerikanske ungdommar kjenner seg ikkje tiltalt av etablert kyrkjeliv - konkluderer ein med at kyrkja i USA og hennar ungdomsarbeid er i ein misjonssituasjon. Og då er det naturleg å låna innsikter frå misjonsteologien. Med andre ord: ungdomsteologi er misjonsteologi, fordi konteksten krev det.

Denne skjerpinga av fokus kan ein endåtil ana hos Kenda Creasy Dean. Under hennar føredrag på IASYM-konferansen i London januar 2005 tok ho utgangspunkt i sosiologen Christian Smith si nyleg utførte og vidtfemnande undersøking med tittelen *Soul Searching. The Religious and Spiritual Lives of American Teenagers*. Her kjem Smith og hans medarbeidarar med mange av dei same konklusjonane: Den store majoriteten av amerikanske ungdommar kjenner seg uberørt av etablert amerikansk kyrkjeliv. I sitt forsøksvise svar på denne utfordringa går Dean, etter mitt syn, eit godt stykke vidare frå konteksttolkinga og modellen ho meistar ut i *The Godbearing Life* (1997). Medan fokuset der er på *soul tending* og varsam andeleg fostring, understrekar Dean her behovet for å vegleia ungdommar til eit disippelliv, til eit liv i sending til verda der ein også kan møte motstand, til ei tru som har konsekvensar.³⁴

Som vi har sett, så deler misjonsteologien og ungdomsteologien i mange tilfeller ei felles kontekst- og situasjonsanalyse av kyrkje og samfunn i Vesten. I kva grad ein kan vera til hjelp for kvarandre som teologiske fagdisiplinar handlar i stor grad om korleis ein greier å koma i dialog med kvarandre. Etter mitt syn har ungdomsteologien fleire ting å læra av misjonsteologien. For det første har misjonsteologien lengre erfaring på dialog med og utfordring av dei klassiske teologiske faggreinane som t.d. systematikk og bibelteologi, samstundes som ein har klart å bevare ei grunnleggjande praksisorientering.

Misjonale konfirmasjon. Konfirmasjon som sending - del 1

Kva skal ein så eigentleg med konfirmasjonen?

Konfirmasjonen og konfirmasjonstradisjonen utgjer eit særskilt potensial ved den nordisk-baltisk-lutherske konteksten. Faren med å lena seg for einsidig til innsikter frå kontekstuell teologi når ein skal utvikla ungdomsteologi(er) for konfirmasjon og kyrkjeleg ungdomsarbeid i ein norsk-luthersk kontekst kan vera er at ein ikkje tek inn over seg kyrkja sin grunnleggjande misjonale karakter og konteksten sin karakter av misjonssituasjon. Både kyrkja sin misjonale karakter og situasjonen sin karakter av misjonssituasjon vil det naturlegvis vera ulike oppfatningar om, men ved å gå i dialog med misjonsteologien og ekklesiologien knytt til misjonal kyrkje gjer ungdomsteologien det mogeleg for seg sjølv å ta del i denne viktige ungdomsteologiske diskusjonen. Eg meiner at dette er naudsynt også fordi konteksten krev det.

Dersom ein ønskjer å utvikla ei misjonal konfirmasjonsforståing, bør dette få fleire praktiske konsekvensar, m.a. for korleis ein inviterer til kyrkja si konfirmasjonstid: Er dette noko vi reklamerer for og kallar inn til utanfor kyrkja sine veggar og kanskje til og med utanfor skulen sine veggar? Tenkjer ein konfirmasjonen som ei "kom til oss"-hending, eller har ein ei meir sentrifugal tilnærming til kyrkja sitt konfirmasjonstilbod?

Då Kaarli og Jaani kyrkjelydar i Tallinn saman inviterte til ungdomskonfirmasjon i fjor haust, tok ein for første gong i bruk nye arenaer og reklamemetodar: Skulebesøk, konsertar, plakatar, radio og avisar. Samstundes tenkte ein også nytt om konfirmasjonstida sin *stad*: Utgangspunktet er kyrkja, men viktige delar av konfirmasjonstida har vorte levd og gjennomført midt i byen og i heimane. Konfirmasjonsfellesskapet er som misjonal kyrkje eit disippelfellesskap på vandring. Over halvparten av dei som kom til ungdomskonfirmasjon hadde ingen tilhørigheit til kyrkja på førehand. I arbeidet med å utvikla denne reklamestrategien og forståinga av ungdomskonfirmasjonstida var både kontekstuelle innsikter og misjonsteologiske perspektiv til hjelp.

Vi treng konfirmasjonen, fordi det er ein del av vår kontekst som baltisk-nordisk-luthersk kyrkje, og fordi det er ein måte å ta kyrkja sitt katekumenatsoppdrag på alvor. Nettopp forståinga av konfirmasjonen som eit ungdomskatekumenat, som ein disippelveg (inn) i kyrkja, bind etter mitt syn saman det kontekstuelle og misjonale perspektivet ved konfirmasjonen. For vi har *framleis* ein konfirmasjonstradisjon i vår norske kontekst, og det er eit glim-

rande utgangspunkt for ei kyrkje som er sendt og kalla til å læra dei disiplane dei døyper (Matt 28,18-20).

Misjonale konfirmasjon. Konfirmasjonen som sending - del 2

Frå konfirmasjonsliturgien les vi:

Sluttord

Når det er bedt slik for alle konfirmanter, bringer liturgen (ved alteret, vendt mot menigheten) eller kateketen eller en annen representant for menigheten (fra lesepulten eller et annet sted i koret) en kort hilsen, eventuelt i form av sluttordet nedenfor.

Kjære menighet. Sammen har vi bedt for konfirmanter. La oss sammen hjelpe dem så de kan leve i den kristne forsakelse og tro, og modnes til tjeneste for Gud og nesten. La oss oppmuntre hverandre til å bruke Guds ord og Herrens nattverd og gå den vei som fører til livet. Dere konfirmanter vil fortsatt være omsluttet av menighetens forbønn. Gud er trofast og hans kjærlighet uten grenser. Også i tider med likegyldighet, nederlag og tvil vil Gud være dere nær og kalle dere til samfunn med seg. Hold dere nær til ham. Da vil han, som begynte en god gjerning i dere, fullføre den - helt til Jesu Kristi dag.³⁵

Etter mitt syn gjev det meining å forstå sjølve konfirmasjonen som ei sendingsrite. Som ei sending til vidare disippelliv i verda og i Guds kyrkje. Som ei sending til å leita etter Kristus i alle kontekstar, slik den oppstadne Kristus sendte sine disiplar til verda og til fellesskapet etter å ha møtt dei på vegen til Emmaus (Luk 24,13-35). Etter å ha opna augo til dei to unge disiplane for nærværet som driv oss til å bryta brød og dela ord, sender Han dei og oss tilbake til Jerusalem: Til fellesskapet i glede. Og derifrå ut i verda for å dela det vi sjølv har fått del i på veg til Emmaus. Dette disippelfellesskapet er eit *communitas* - eit "potential of rediscovering the tradition as a reservoir for transformation". Dette er både ungdomsteologi og misjonsteologi på same tid. Her startar vegen for ei misjonale konfirmasjonstid og ei misjonale kyrkje.

For brenn ikkje hjartene våre når han talar til oss på vegen?

Noter

- ¹ Med "ungdomsteologi" forstår eg her i første rekke det Øyvind K. Holtedahl i sin artikkel i dette nummeret av NOTM omtalar som "teologi bedrevet for ungdom - av ungdomsledere og ungdomsteologer" - altså (i stor grad) det teologiske arbeidet som vert drive nasjonalt og internasjonalt innanfor *Youth Ministry*-feltet.
- ² I tidlegare Aust-Tyskland kalla "Jugendweibe", som eksisterer som tilbod den dag i dag, og i nokre områder endåtil er meir populært enn kyrkja sitt konfirmasjonstilbod.
- ³ Sjå www.eelk.ee og Paul, Toomas: *Kirik keset külla*, Ilmamaa, Tartu 2003, s.187-209 og Viise, Michael Gustav: *The Estonian Evangelical Lutheran Church During The Soviet Period 1940-1991*, Ph.D.-dissertation, Charlottesville, University of Virginia.
- ⁴ Ifølge rektor Allar Laats og prorektor Allan Kährik.
- ⁵ Plan for Konfirmasjonstiden for Den norske kirke, Kirkerådet, Oslo 1998, s.7. Konfirmantplanen viderefører med dette føremålet frå den forrige konfirmantplanen frå 1979.
- ⁶ Ibid., s.10.
- ⁷ Ibid., s.10.
- ⁸ Ei *misjonal* konfirmasjonsforståing er ikkje å forstå eksklusivt, som misjonal i motsetnad til t.d. diakonal. Tvert om: Det gjev like stor meining utifrå denne disippelpedagogikken og det bibelske grunnmaterialet å tala om at dette opnar opp for ei diakonal konfirmasjonsforståing. Skildringa av dei første kristne i Apg 2ff som grunnmodell for konfirmasjonsfellesskapet er skildringa av eit grunnleggjande *diakonalt* fellesskap. På same måte er det også meningsfylt å forstå den teologiske kvalifiseringa knytt til Jesu nærvær som eit diakonalt nærvær. I denne artikkelen er likevel fokuset på konfirmasjonen sitt *misjonale* potensial.
- ⁹ Avery Dulles, *Models of the Church*, s.214.
- ¹⁰ Dette er jo godt i tråd med Lutheran World Handbook frå 1998, der konfirmasjonstida sitt "pensum" vert knytt til Bibel, katekisma og *dei kontekstuelle forteljingane*.
- ¹¹ Med det meiner eg at kulturfenomen og trendar - og ikkje minst som ein del av dette, marknaden - i (for) stor grad styrer retninga på det teologiske arbeidet. Dette fører til at ein (oftast umedvite) anten brukar det eine ytterpunktet av modellane for kontekstuell arbeid, oversetjingsmodellen, eller det andre ytterpunktet, den kulturanthropologiske modellen. I den sør-afrikanske youth ministry-tradisjonen er ein derimot nærare ein aktiv bruk av den såkalla praksismodellen. For ei meir utførleg drøfting av desse modellene sjå Øyvind K. Holtedahls artikkel eller Bevans 1992, *Models of contextual theology*.
- ¹² Ward, *God at the mall*, s.54-79. Dette motivet vert mykje nytta innanfor moderne misjonsteologi - og innanfor kontekstuell teologi. Sjå også Senter, Mark H. (ed.), *Four Views of Youth Ministry and the Church*.
- ¹³ "To reduce this (consumer society) to materialism is to miss the point or more importantly is to miss an opportunity. For this "reaching beyond ours-

elves" indicates a spiritual inclination in many of the everyday activities of shopping. Rather than condemn the shopper as materialist, liquid church would take shopping seriously as a spiritual exercise." Ward, *Liquid Church*, s.59.

¹⁴ Dette perspektivet har etter mitt syn openberre parallellar til missio Dei-motivet, sjå drøftinga under.

¹⁵ Ibid., s.98.

¹⁶ Dette er særleg merkbart i kapittel 7: Regulating the Flow, Part One: The Word of God, der han målber ei monolittisk forståing av gudsordet si normative karakter som etter mitt syn sprikar sterkt med det sosiologiske hovudinnsteget.

¹⁷ For ei meir utførelg drøfting av dette temaet sjå Maria Bjørdals artikkel i dette nummeret.

¹⁸ Då ungdomsarbeidar i Youth for Christ, no doktorand ved King's College i London og redaktør for IASYM sitt fagteologiske tidsskrift *Journal of Youth and Theology*.

¹⁹ Nyleg omsett til norsk med tittelen *Hensiktsdrevet ungdomsarbeid*.

²⁰ Sjå boka med same namn frå 1996. Det finnast parallelle prosessar på norsk, m.a. *Gud er løs!* Artikler, foredrag og andre bidrag til den norske studieprosessen om evangelium og kulturar. (Mellomkyrkjeleg Råd 1996).

²¹ Sjå boka med same namn frå 1998.

²² Sjå t.d. *Svensk MissionsTidsskrift* 4/2004, s.562.

²³ Frå det latinske ordet *limen* som tyder terskel, overgang(-sfase).

²⁴ Sjå Brunstad s. 63-65, 253-255, 265.

²⁵ Turner skildrar dette i tradisjonen etter Arnold de Gennep. Sjølv har eg drøfta dette liminalitetsperspektivet frå eit ungdomsperspektiv og missiologisk perspektiv i dialog med emmausforteljinga utførelg i artikkelen "*Imitatio Christi. Liminaalne noortejubtimine emmause näite varal*", ein artikkel om ungdomsleiing i festskriftet til erkebiskop emertius Jaan Kiivit i den estisk-evangelisk lutherske kyrkja (EELK), februar 2005. Sjå tillempa og endra engelsk versjon på www.missionalkirke.dk.

²⁶ Dette fellesskapsperspektivet på ungdomstida vert sterkt understreka av Halvor Fauske og Tormod Øia i boka *Oppvekst i Norge* (Oslo 2003), der dei også understrekar at heimen, og med det også måltidsfellesskap innanfor den ramma, er vorte ein stadig viktigare møteplass for ungdom. Dei understrekar at for dagens unge verkar konformitet og tilpassing (positivt: tilhørigheit) å vera langt viktigare enn opprør.

²⁷ Sjå Roxburgh, Alan J.: *The Missionary Congregation, Leadership and Liminality*, Trinity Press International, Harrisburg, 1997.

²⁸ Termen *liminoid* er ein term Roxburgh lånar frå Turner, som brukar han som nemning på liminalitetsfasen slik han artar seg utanfor pre-industrielle samfunn: nemleg som ein endrings-/krisefase der ein i motsetnad til riteovergangane i stammekulturar ikkje veit kvar ein endar opp etter liminalitetsfasen - retninga på reintegrasjonen er ikkje i utgangspunktet gitt, fordi sentrum i kulturen ikkje er tydeleg.

²⁹ Turner si nemning på fellesskapsmerkjenninga i liminalitetsfasen, som også Brunstad brukar for å skildra erfaringa til sine informantar.

³⁰ Roxburgh, s.55.

³¹ For ei drøfting av "ghettofarene" ved den postmoderne lengta etter fellesskap og tilhørighet, sjå Bauman (2001). Zygmunt Bauman átvarar mot den moderne ghettoen: "Nowadays, community is sought as a shelter from the gathering tides of global turbulence...(therefore)...we tend to become surfaces to each other - for the simple reason that this is the only thing a person can notice in the urban space of lots of strangers". Baumans positive motsats liknar skildringa av communitas: "If there is to be community in the world of the individuals, it can only be (and it needs to be) a community woven together from sharing and mutual care" (s.142ff).

³² Dei tre fasane i Turners liminalitetsteori knytt til overgangsriter er atskiljing (separation), liminalitet (liminality/liminoid) og reintegrasjon (reaggregation).

³³ Mange av dei er tidlegare (og misnøgde?) ungdomspastorar/ungdomsarbeidar i megakyrkjer.

³⁴ Upublisert manuskript Kenda Creasy Dean, IASYM-konferanse London januar 2005. Sjekk også www.iasym.org. I siste nummer av *Journal of Youth and Theology* (1-2005) er det ein interessant diskusjon mellom Pete Ward og Kenda Creasy Dean knytt til Deans siste bok *Practicing Passion*, der dei diskuterer ungdomsteologien sin karakter som misjonsteologi og utifrå det Kristi nærvær i konteksten/kulturen.

³⁵ Frå Gudsteneste for konfirmantar med forbøn for den einskilde.

Litteratur

www.kirken.no

www.svenskakyrkan.se

www.eelk.ee

www.lutheranworld.org

www.iasym.org

Håndbok til plan for konfirmasjonstiden i Den norske kirke, Kirkerådet, Oslo 1998.

Leeritöö EELKs (eelnõu), EELK noorsootöökeskus leeritöö toimkond, Tallinn 2002.

Plan for konfirmasjonstiden i Den norske kirke, Kirkerådet, Oslo 1998.

Plan for konfirmasjonstiden i Den norske kirke, Verbum, Oslo 1979.

Div. utgåver av dei ungdomsteologiske fagtidskrifta: *The Journal of Youth Ministry* og *The Journal of Youth and Theology*
Svensk MissionsTidskrift 4/2004: "Missional Church - Missional Religion, proceedings of the NIME conference held in Oslo, September 2004."

Bauman, Zygmunt: *Community. Seeking safety in an insecure world*, Polity Press, 2001.

Bevans, Stephen B.: *Models of contextual theology*, Orbis Books, Maryknoll, New York, 1992.

Birkedal, Erling: *"Noen ganger tror jeg, men..."*, Tapir Forlag, Trondheim, 2001.

Borgman, Dean: *When Kumbaya is not enough*, Hendrickson Publishers, Massachusetts, 1997.

Borgman, Dean: *Hear my story. Understanding the cries of troubled youth*, Hendrickson Publishers, Peabody, Massachusetts, 2003.

Bosch, David J.: *Transforming Mission. Paradigm Shifts in Theology of Mission*, Orbis books, Maryknoll, New York, 2002.

Brunstad, Paul Otto: *Ungdom og livstolkning*, Tapir Forlag, Trondheim, 1998.

Cray, Graham: *Youth Congregations and the Emerging Church*, Grove Books Limited, London, 2002.

Dean, Kenda C. & Foster, Ron: *The Godbearing Life. The art of soul-tending ministry*, UpperRoomBooks, Nashville, 1998.

- Dean, Kenda C., Clark, Chap & Rahn, Dave (eds.): *Starting Right. Thinking theologically about youth ministry*, Zondervan Grand Rapids, Michigan, 2001.
- Dean, Kenda Creasy: *Practicing Passion: Youth and the Quest for a Passionate Church*, Eerdmans Publishing, Grand Rapids, Michigan, 2004.
- Dulles, Avery Cardinal: *Models of the Church*, Doubleday, New York, 2002.
- Escobar, Samuel: *A time for Mission. The Challenge for Global Christianity*, Leicester, 2003
- Fauske, Halvor og Øia, Tormod: *Oppvekst i Norge*, Abstrakt forlag AS, Oslo, 2003.
- Fields, Doug: *Purpose-Driven Youth Ministry*, Zondervan, 1998.
- Gelder, Craig van: *The Essence of the Church*, Bakerbooks, Michigan, 2000.
- Greenwood, Robin: *Transforming Priesthood. A New Theology of Mission and Ministry*, SPCK, London, 1994.
- Guder, Darell L.: *Missional Church. A vision for the sending of the Church in North America*, Eerdmans Publishing, Grand Rapids, Michigan, 1998.
- Haraldsø, Brynjar (red.): *Konfirmasjonen i går og i dag*, Verbum, Oslo, 1986.
- Hunsberger, George R. and Gelder, Graig van: *Between gospel & culture. The emerging mission in North America*, Eerdmans Publishing, Grand Rapids, Michigan, 1996.
- Jones, Tony: *Postmodern Youth Ministry*, Zondervan, 2001.
- Kirk, J. Andrew: *The Mission of Theology and The Theology of Mission*, Trinity Press International, Valley Forge, 1997.
- Kirk, J. Andrew: *What is Mission? Theological explorations*, Fortress press, Minneapolis, 2000.
- Lambert, Dan: *Teaching that makes a difference. How to teach for holistic impact*, Zondervan, 2004.
- Newbigin, Lesslie: *Foolishness to the Greeks*, Eerdmans Publishing, Grand Rapids, Michigan, 1986.
- Newbigin, Lesslie: *The Gospel in a pluralist society*, Eerdmans Publishing, Grand Rapids, Michigan, 1989.
- Paul, Toomas: *Kirik keset küla*, Ilmamaa, Tartu, 2003.
- Repo, Hannele: *Askel seurakuntaan*, doktoravhandling Helsinki

Universitet, 2002 (lest i upublisert estisk manuskript - "Samm kogudusse"/"steg inn i kyrkjelyden").

Roxburgh, Alan J.: *The Missionary Congregation, Leadership and Liminality*, Trinity Press International, Harrisburg, 1997.

Senter, Mark H. (ed.): *Four Views of Youth Ministry and the Church*, Zondervan, 2001.

Shenk, Wilbert R: *Write the Vision. The Church Renewed*, Wipf and Stock Publishers, West Maryland, 1995.

Turner, Victor: *The Ritual Process*, Cornell University Press, Ithaca, 1969.

Turner, Victor: *Dramas, Fields and Metaphors*, Cornell University Press, Ithaca, 1974.

Turner, Victor: Variations on a theme of liminality, i Sally F. More and Barbara G. Meyerhoff (eds.): *Secular ritual*, Van Goccum, Assen, 1977, s.36-52.

Viise, Michael Gustav: *The Estonian Evangelical Lutheran Church During The Soviet Period 1940-1991*, Ph.D.-dissertation, Charlottesville, University of Virginia.

Ward, Pete: *God at the Mall. Youth Ministry that meets kids where they're at*, Hendrickson Publishers, Peabody, Massachusetts, 1999.

Ward, Pete: *Liquid Church*, Hendrickson Publishers, Peabody, Massachusetts, 2002.

Ward, Pete (ed.): *Mass Culture, Eucharist and Mission in a Post-modern World*, The Bible reading Fellowship, Oxford, 1999.

Bård Eirik Hallesby Norheim, f. 1973. Cand.mag. UiO våren 1999, cand.theol. MF hausten 1999, praktisk-teologisk seminar MF våren 2000. Barne- og ungdomsprest i Nordstrand menighet 2000-2003. Misjonsprest i Den estiske-evangelisk-lutherske kyrkja utsendt av NMS og Mellomkyrkjeleg Råd for Den norske kyrkja 2003 -.

Missional confirmation in Nordic-Baltic context - Youth Ministry as Missiology

In this essay on the role of confirmation within the Lutheran churches in the Baltic and Nordic countries it is argued that a contextual perspective on confirmation and confirmation teaching needs to be challenged and supported by a missional perspective because the context asks for it. It is examined how a missional approach and the “forced” missional experience of the evangelical-Lutheran church in Estonia can contribute to developing both youth ministry and the understanding of confirmation in the traditional Nordic folk churches. The ongoing development of youth ministry as a practical theological enterprise within the Nordic and Baltic countries needs to take into account the confirmation tradition as a resource for both missional church and youth ministry. In doing this one will hopefully keep discovering confirmation and the fellowship it evokes as a profound missional enterprise.